ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Lp Juhatuse liikmed

Ettepanek isikuandmete kaitse nõuete paremaks täitmiseks

Andmekaitse Inspektsiooni menetluses on XX ja XX kaebus seoses XX (isikukood …) isikuandmetega. Kaebajaid esindab volituse alusel XX advokaadibüroost XX.

Kaebuse asjaoludest tulenevalt on kaebajad küsinud andmetöötlejalt oma lapse ravidokumente ning tuginenud isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) art 15 lg-le 1, millest tulenevalt on andmesubjektil õigus saada andmete vastutavalt töötlejalt infot oma isikuandmete töötlemise kohta ning art 15 lg-le 3, mis annab andmesubjektile õiguse saada töödeldavate isikuandmete koopia.

Andmetöötleja ei keeldu isikuandmete väljastamisest, kuid tugineb ravikindlustuse seaduse (RaKS) § 73 lg-le 1, mille alusel võib tervishoiuteenuse osutaja nõuda väljastatud dokumendi eest mõistlikku tasu. RaKS § 73 lg 4 kohaselt on tervishoiuteenuse osutajal õigus nõuda alaealise patsiendi kohta väljastatava dokumendi eest tasu, mis ei ületa dokumendi väljastamisele tehtud keskmisi kulutusi. Andmetöötleja sõnul on taotlus mahukas ning osa taotluses küsitud ravidokumentidest erimõõdulised ning nendest koopiate tegemiseks tehniline võimekus puudub.

Alustasin isikuandmete kaitse seaduse § 56 lg 3 punkti 8 alusel andmetöötleja suhtes järelevalvemenetluse. Andmekaitse Inspektsioonil on õigus nõuda selgitusi ja muud teavet, sh järelevalvemenetluse läbiviimiseks vajalike dokumentide esitamist.[1]

IKÜM art 15 lg 1 alusel on andmesubjektil õigus saada andmete vastutavalt töötlejalt infot oma isikuandmete töötlemise kohta ning lg 3 alusel õigus saada töödeldavate isikuandmete koopia. Juhin tähelepanu, et andmesubjekt ei pea põhjendama, miks ta oma andmete väljastamist soovib ning millisel kujul need on, st kas tegemist on ametliku dokumendi või arsti töödokumendiga. Ühtlasi hõlmab artikkel 15 õigust andmetele tervikuna ja seega ei saa andmesubjektile edastada pelgalt kokkuvõtet.

Seega saab pidada korrektseks sellist töödeldavate isikuandmete koopia väljaandmist, kus andmesubjekti puudutav osa on terviklik ja tegelik ning see osa, mille väljastamine ei ole põhjendatud (nt art 15 lg-st 4 tulenevalt) on aga vastavas ulatuses muudetud loetamatuks (kinni kaetud).

IKÜM art 12 lg 5 alusel on andmesubjektil õigus saada töödeldavate isikuandmete koopia tasuta.

[1] Selgituste küsimise õiguslik alus: haldusväliste isikute puhul vastavalt korrakaitseseaduse § 30 lõigetele 1 ja 3 koos isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 58 lõike 1 punktidega a, e ja f; haldusorgani puhul vastavalt Vabariigi Valitsuse seaduse § 75^2 lõike 1 punktile 1.

Juhul, kui tegemist on selgelt põhjendamatu või ülemäärase taotlusega, on õigus küsida koopia väljastamise eest tasu. Euroopa Andmekaitsenõukogu on seisukohal[2], et põhjendamatust ja ülemäärasust tuleb tõlgendada kitsalt. Nii on ka selgelt põhjendamatud taotlused eelkõige sellised, mis ei ole seotud IKÜM kohaldamisalasse kuuluvate isikuandmetega või mis on seotud teabe või töötlemistoimingutega, mis selgelt ja üheselt mõistetavalt ei kuulu vastutava töötleja töötlemistoimingute hulka. Ülemäärased taotlused sõltuvad üksikjuhtumi asjaoludest, kuid selliseks saab pidada näiteks korduvaid taotlusi samade andmete kohta. Seega on tasu küsimine põhjendatud eelkõige olukorras, kus andmesubjekt soovib täiendavat koopiat, katmaks halduskulud, mida sellised taotlused võivad põhjustada. Küll aga näiteks asjaolu, et vastutaval töötlejal kuluks väga palju aega ja vaeva, et anda andmesubjektile teavet või koopia, ei muuda taotlust ülemääraseks.

Samuti ei oma art 15 õiguse kasutamise juures tähtsust, kas dokumentides sisalduv info võib haiglat või haigla mainet kahjustada või kas seda võidakse kasutada haigla vastu. Juhul, kui isikul ei ole võimalik realiseerida oma õigust tutvuda tema kohta kogutud isikuandmetega, ei ole tal võimalik ka oma õiguseid kaitsta olukorras, kus haigla võibki olla tema isikuandmete kaitsega seotud õiguseid rikkunud.[3]

Andmetöötleja peab tegema otsuse sõltuvalt juhtumi konkreetsetest asjaoludest ning suutma tõendada, et taotlus on selgelt põhjendamatu või ülemäärane.

Seega nähtub, et IKÜM art 12 lg 5 ja RaKS § 73 lg-te 1 ja 4 vahel on vastuolu, sest esimene kohustab andmetöötlejat isikuandmete koopiat tasuta väljastama, kuid viimane võimaldab küsida dokumendi eest tasu. Inspektsioon küsis nende vastuolude osas seisukohta ka Sotsiaalministeeriumilt (SoM) ja seejärel Justiitsministeeriumilt (JuM). SoM-i hinnangul on oluline teha vahet, kas soovitakse teavet või andmeid ehk kas tervisedokumente võlaõigusseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse tähenduses või isikuandmeid.

Ravidokumendid – st nii nende vorm kui ka sisu – erinevad IKÜMi isikuandmete koopiast. Seega on põhjendatud hinnata pöördumist kui teabe väljastamist (konkreetne dokument), mis ei ole ülevaade isikuandmetest ja töötlusest, kuivõrd seda võiks anda muul kujul. Ravikindlustuse seaduse (RaKS) vastava regulatsiooniga on soovitud luua mingis mõttes paralleel avaliku teabe seadusega (AvTS). RaKSi vastava sätte seletuskirja järgi peab tasu küsimine sõltuma dokumendi liigist ning tegemist ei ole absoluutse õigusega. Sättes kasutatakse sõna „dokument", mis viitab sarnasusele AvTS-iga (s.o tasu mõeldi pigem paberväljastuse eest).

Inspektsioon SoM-i seisukohaga ei nõustu, sest IKÜM pp 63 kohaselt selleks et olla töötlemisest teadlik ja kontrollida selle seaduslikkust, peaks andmesubjektil olema õigus tutvuda isikuandmetega, mis on tema kohta kogutud, ja seda õigust lihtsalt ja mõistlike ajavahemike järel kasutada. See hõlmab andmesubjektide õigust tutvuda oma terviseandmetega, näiteks oma tervisekaardile kantud andmetega, mis sisaldab sellist teavet nagu diagnoos, arstliku läbivaatuse tulemus, raviarstide hinnangud ning mis tahes teostatud ravi ja sekkumised. /…/ Kui vastutav töötleja töötleb suurt hulka andmesubjekti käsitlevat teavet, peaks vastutav töötleja saama paluda, et andmesubjekt täpsustaks enne andmete esitamist, millise teabe või milliste isikuandmete töötlemise toimingutega taotlus seotud on.

Eraõiguslikule isikule (tervishoiuteenuse osutaja), kes täidab avalikku ülesannet (tervishoiuteenuse osutamine) kohaldub AvTS üksnes selle teabe osas, mille osas ta on kohaselt avaliku teabe valdaja ehk ulatuses, mis hõlmab avalike ülesannete täitmist. AvTS § 5 lg 3 kohaselt on eraõiguslik isik avaliku teabe valdajaks üksnes selle teabe osas, mis hõlmab avalike ülesannete täitmiseks antud raha kasutamist. Näiteks tervishoiuteenuse osutamise raames on avalik teave informatsioon selle kohta, kui palju raha on Tervisekassa teenuse osutamiseks eraldanud aga

[2] Euroopa Andmekaitsenõukogu suunised 01/2022 andmesubjekti õiguste kohta – õigus tutvuda andmetega. Versioon 2.0. Vastu võetud 28. märtsil 2023.
[3] Euroopa Kohtu otsus C-553/07 p 54.

konkreetsele patsiendile eraldatud rahakasutus ja osutatud teenuse sisu allub eraõiguslikule regulatsioonile ning selles osas ei ole andmete valdaja kohustatud infot avaldama. Seega ei kohaldu sellisele suhtele ka AvTS-i regulatsioon ning ei ole põhjendatud rakendada analoogiat.

JuM nõustus inspektsiooni seisukohaga ning ka nende hinnangul ei saa antud olukorrale ehk terviseandmete koopia eest tasu küsimisele rakendada AvTS-i analoogiat.

Analoogsete asjaolude suhtes on otsuse teinud ka Euroopa Kohus[4], kus andmetöötleja nõustus väljastama tervisetoimiku koopia vaid tingimusel, et andmesubjekt kannab tervisetoimiku koopia esitamisega seotud kulud, nagu näeb ette riigisisene õigus. Kohus asus seisukohale, et kuna art 15 täiendab IKÜM-i läbipaistvusraamistikku, andes andmesubjektile õiguse tutvuda oma isikuandmetega ja õiguse saada teavet nende andmete töötlemise kohta, siis ei saa seda õigust piirata viisil, mis kaldub kõrvale IKÜM-i mõttest (tagada liidus füüsiliste isikute järjekindel ja kõrgetasemeline kaitse ning tugevdada ja täpsustada andmesubjektide õigusi).

Põhimõte, et isikuandmete esimene koopia antakse tasuta ja asjaolu, et isikuandmetega tutvumise taotlust ei ole vaja põhjendada konkreetse põhjusega, aitavad kaasa sellele, et andmesubjekt saaks teostada talle IKÜM-iga antud õigusi. Vastavaid õiguseid saab piirata ainult üksikutel tingimustel, nt art 15 lg 4 (kolmandate isikute õiguste ja vabaduste kaitseks) või art-s 23 sätestatud tingimustel ja korras. Nt tervishoiuteenuse osutaja majanduslike huvide kaitse art 23 kohaldamisalasse ei kuulu. Lisaks peaks selline andmesubjekti õiguste piirangu alus tulema haiglale konkreetselt seadusest.

Eetoodust tulenevalt teen ettepaneku väljastada kaebajatele nende lapse kohta esitatud taotluses välja toodud töödeldavate isikuandmete koopia tasuta.

Palun AKI tehtud ettepaneku täitmise osas tagasisidet hiljemalt 06.01.2024 aadressil info@aki.ee.

Juhin tähelepanu, et Andmekaitse Inspektsioonil on õigus teha ettekirjutus (koos igakordse sunniraha määramisega kuni rikkumise kõrvaldamiseni) isikuandmete töötlemise lõpetamiseks, kui selleks puudub õiguslik alus. Koos ettekirjutusega võidakse määrata ka sunniraha, mida võidakse välja mõista igakordsel ettekirjutuse rikkumisel.

Kui Te ettepanekuga ei nõustu, palun vastake hiljemalt 06.01.2024 aadressil info@aki.ee järgmistele küsimustele:

1. Mis põhjusel ja millisel õiguslikul alusel Te ei väljasta kaebajatele nende lapse isikuandmete koopiat tasuta? Palun esitada oma põhjendus, arvestades kõiki inspektsiooni eelpool olevaid selgitusi.
2. Palun esitada muud omapoolsed selgitused ja põhjendused, mida peate vajalikuks antud asjas lisada.

Haldusmenetluse seaduse § 40 lõike 1 kohaselt on Teil õigus esitada Andmekaitse Inspektsioonile asja kohta ka oma arvamus ja vastuväited.

Andmekaitse Inspektsioonil on võimalik kohustada Teid vastama järelepärimisele ka ettekirjutuse ja sunniraha määramisega.[5]

[4] Euroopa Kohtu otsus C-307/22.

[5] Nimetatud õigus ettekirjutuse tegemiseks tuleneb isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 57 lõike 1 punktist a, arvestades sama lõike punkti e ning isikuandmete kaitse seaduse § 56 lõiget 1 ja lõike 2 punkti 8. Vastamata jätmisel on võimalik määrata sunniraha korduvalt.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

jurist
peadirektori volitusel